

אלו נערות פרק שלישי כתובות

לז

עין משפט
גר מצוה

נא א ב ג מיי פ"ח מהל'
גירושין הל' כל כב סג
עשין נ טו"ע אה"ע סמן
יג טעף ה ו:

מוסף רש"י

מנטרא נפשה. וממטרא
מון צדקה ומומן לה
(יבמות לה). אלא יוצאה
בשן ועין. ללא הוה
ידעת מעיקרא דמקדה
להסתחרר לא מיטרחא
ומודהא לאחיי מון צדקה
(שם). אנוסה ומפוחה.
ישראלית, והי אונס
ממילא הוה ואין לה
מון (שם). מתהפכת.
ואף יוצאה בשן ועין נמי
ליכא השמא למפך, דכיון
דהיפוך קל הוה לה ואין
בו טורח, מתהפכת היא,
דכל אשה מונה אינה יוצאה
להתעבר (שם).

(א) יבמות לה. וכל הסוגיא
ע"ש. (ב) ואין לה מין וכן
נראה מפירוש דליתא,
(ג) [שם אומא אביי], (ד) ב"ק
פג: מכות ד. יג: [ועל
לג:]. (ה) [ועל לג: ועין].
(ו) כ"ט: גי'ה, (ז) כ"ט: א'
לוע גבוים, (ח) [שם מ"ב],
(ט) [ללא גזרין כ"ל
רש"י], (י) [שין ועל
במטה ל:]. (יא) [דף בע.
ד"ה ועל אשק]. (יב) [ג"ז
שין שס:], (יג) [לה. ד"ה
רנ"א].

תורה אור השלם

1. וְכִי יִצְאֵךְ אֲנָשִׁים וַיִּגְדְּפוּ
אֵשֶׁה הָרָה וַיִּצְאֵהָ וַיִּדְרֶהָ
וְלֹא יִהְיֶה אִסּוּן עָגוּשׁ
יַעֲשֶׂה בְּאֶשֶׁר יֵשֶׁת עִלְיוֹ
בְּעַל הָאִשָּׁה וַיִּתֵּן
בַּפְּלִילִים: שְׁמוֹת כֹּה כִּב
וַיִּקְרָה אֵם בֶּן הַבֵּית
הַרְשָׁע וְהַפִּילוּ הַשֹּׁפֵט
וְהַקְבִּיזוּ לַפְּנֵי בְּרִי רִשְׁעוֹ
בְּמִסְפָּר: דברים כה ב

גליון הש"ס

רש"י ד"ה ריה שעתה
וב' לא גזר מפקדה
לפקידה. כדליתא בגדה לו
ע"כ:

הגהות מהר"ב

א' ג' ר' יוסי אומר
הרי הוא ככל הנשים. ע"י
גדה דף לו ע"כ מורה
דלכא שבת וכו' והאגון
מהר"ב לא ליינו ב"ס
החדשים בהגהותיו:

וראיה דס. צו ציוס: דיה שעסא. ולא גזרו צה טומאת מעת לעת
לטמא טהרות שנגעה בהן משעת טבילה עד שעת ראייה דהא אפי'
יאל דס זה מאתמול והעמידוהו כותלי בית הרחם שזהו הטעם של
מעט לעת צבנות ישראל הלא דס כנענית¹ כדס בהמה. ואס תאמר
יחוש שמא משטבילה נעקר וילא מיד
טומאה למפרע דרבנן היא והיכא
דאיכא למיגזר מעת לעת שלס גזר
מפקידה לפקידה והיכא ללא גזר
מעט לעת² ללא גזר מפקידה לפקידה:
ולריכה להמתין ג' חדשים. שלא תשא
להזמין בין זרע הנורע בקדושה לזרע
הנורע שלא בקדושה: רבי יוסי מסיר.

לקמיה מפרש טעמא: לריכות
להמתין. ואף על פי שקטנה אינה
מתעברת גזירה קטנה אטו גדולה:
משמשה במוך. נותנת מוך לאחר
צעילה ושואבת הזרע: **מנטרא
נפשה.** וזמנתה לה מוך: **דלא ידעה
היכא ממנו לה.** שזכאים למוכרה
וסברה ללמא ממנו לה לגבי ישראל
ופקרו לה ומנטרא נפשה לשמש במוך:
אלא יוצאה בשן ועין. שפחה שסימא
לדוניה את עניה וילאה לחירות מנא
הות ידעה מעיקרא דתיפוק לחירות
דמנטרא נפשה לזמן מוך לשימושה: **כל
ממילא.** מידי דליכא לאחזהורי ציה
מעיקרא דתיפוק לחירות מודה רבי
יוסי: **הרי אנוסה דממילא.** ללא הוה
ידעה דליסליק צה הכי ותזמן לה
מוך: **מתהפכת.** שיאל הזרע ולא
יקלוט והא אפילו צמידי דממילא
מנא למיעבד וכוון עשות כן: **משום
דאיכא איבוד נשמה.** יש כאן עונש
חמור ודיו בכך אס ענשמו לאבד
נשמה ליהרג: **אימא לא.** אין זה
עונש ימירה וליעביד ציה תרמי:
דלא חמיר איסוריה. לא עבר עזירה
חמורה ודיו שמעשנו עונש אחד:
לא

במלקות וממון וצריכא דאי
אבל מלקות וממון דליכא איבוד נשמה
וממון משום דלא חמיר איסוריה אבל מיתה וממון
צריכא ולרבי מאיר³ דאמר לוקה ומשלם תרתי למה לי חדא במיתה וממון

כדי להזמין בין זרע הנורע בקדושה לשנורע שלא בקדושה זה אין נראה דהא לרבא דמפרש התם לעיל⁴ טעם דלריכות להמתין גזירה שמא
ישא אחותו מאביו ויבס אשת אחיו מן אמו כו' טפי אית לן למיגזר בקטנה צה ישראל דשיין צה כל הנהו דמפרש התם אצל בגיורת
ושצויה ומשוחרכת לא שייך שמא ישא אחותו מאביו ועוד דשמואל אית ליה סברא איפכא מדר' יהודה דהא שמואל קאמר צס"פ ד' אחין
(סג דף לו: טס) דכוון לריכות להמתין ג' חדשים חוץ מגיורת ומשוחרכת קטנה אצל קטנה צה ישראל כריכה להמתין אלמא בקטנה צה ישראל
גזר קטנה אטו גדולה ובגיורת ומשוחרכת לא גזר והיינו איפכא מדרבי יהודה ועוד לשמואל צשלמא בקטנה צה ישראל סבר כר"מ אלא
בגיורת כמאן לא כרבי יהודה ולא כר' יוסי דלרבי יהודה בין קטנה בין גדולה כריכה להמתין ולרבי יוסי אפי' גדולה אינה כריכה להמתין
ומיהו למאי דמוקי להך דהכא צשראוה שנבעלה אחי שפיר כר' יהודה ומינין למימר דדוקא צבראוה שנבעלה קאמר ר' יהודה דגורי' קטנה
אטו גדולה אצל אותה שאינה ודאי צבעלה לא ולפי לשון אחרון דהתם לא קשה כלל אע"ג דשמואל איפכא מדרבי יהודה כיון דאין הטעם
משום⁵ דגזרינן קטנה אטו גדולה דאפילו בגדולה נמי שרי לפי שמתהפכת ואורי' דכס"פ ד' אחין (ג"ז טס לה). מייתי הך ברייתא דהכא
ול"ג צה ימירות מצנות ג' ויוס אחד וצתוספתא נמי ל"ג ליה ולפי זה יחא דמיירי בגדולה אצל בקטנה מודה דאין כריכה להמתין
דקאמר צברייתא דרדופה והשתא שמואל בגיורת כר' יהודה וצבת ישראל כרבי מאיר ואפשר דבגיורת קטנה מודה ר' מאיר דאין כריכה
להמתין וללשון אחרון דהתם דאמר שמואל כולן כריכות להמתין חוץ מגיורת ומשוחרכת גדולה וקטנה צה ישראל אינה כריכה להמתין צנות
משום דזנות דקטנה לא שכיח אצל צנשוואין גזר קטנה אטו גדולה וסבר דבגיורת כרבי יוסי וצבת ישראל כר"מ דגזר קטנה אטו גדולה
וס"ל דדוקא צנשוואין גזר ר"מ ושמא צנשוואין מודה ר' יוסי לר"מ ומיהו צנות ודאי פליג דהא שרי אנוסה ומפוחה אפילו גדולה ואית
דגרסי צברייתא דרדופה ר' יוסי צמקוס ר' יהודה וסס פירשנו: **א' חבי מ"ט דר' יוסי.** תימה לר"י דמשמע דמשום דלוקימנא צבראוה
שנבעלה הוה דקשיא ליה מאי טעמא צלאו הכי נמי תיקשי ליה צברייתא דרבי יוסי דמייתי לקמן דאנוסה ומפוחה ולפי הסוגיא נראה דזה
המקשה עצמו הוה דמייתי לה ומיהו י"ס דגרסי צסמוך א"ל אציי צשלמא גיורת כיון דדעתה לאיגיורי כו' ולפי גירסא זו אחי שפיר שזה
המקשה לא ידע צברייתא דמייתי לקמן דאציי הוה דמייתי לה וכן הוה גירסא צשילהי ד' אחין (ג"ז טס):

אמר רבה קסבר רבי יוסי בוי. אליצא דרבי יוחנן משני דלדידיה דמפרש טעמא דר' יהודה שלא יהא חוטא נשכר לא קשיא מידי
[ומיהו רבה לא קאמר אלא דלמא]: **אשה מונה מתהפכת.** ומהשתא לא קשה אנוסה ומפוחה ומיהו יוצאה בשן ועין מודה
רבי יוסי דלריכה להמתין לדותה למה תהספך: **הבא על בתו.** למאי דמוקי מתני' צפרק בן סורר (פנהדרין דף עג: טס) צמפותה
צריך לאוקמה צשבא עליה וצברה כדפרישית לעיל: **ועל בת אשתו.** הוה מזי למימני אשת אביו וכלתו דהא חשיב נמי עריות דעל
די קדושין אלא תנא ושייר: **חדא במלקות וממון.** לעיל⁶ פירשתי למה לא יליף רשע רשע תימה דצריש החובל (ב"ק דף פג: טג) פריך הא
מיבעי ליה קרא ללא תקחו כופר ללא תשקול ממינה ממונה ותקטליה ומשני הוה מכדי רשעתו נפקא הוה ליה למימר הוה מלא יהיה
אסון נפקא כדדי רשעתו אלא למלקות וממון וי"ל דהתם טעי כי היכי דטעי הכא מעיקרא לומר דמכדי רשעתו נפקא מיתה וממון [והא
ללא פריך האי צמלקות וממון כתיב לא חס להקשות משום דהוי מזי לשנויי מלא יהיה אסון נפקא] אי נמי לסימנא צעלמא נקטיה התם:
וחדא

וסבר רבי יהודה בקדושתה קיימא והתניא הגיורת כו'. קשה
דהשתא דמדמה גיורת לשצויה א"כ תיקשי ליה ממנימין
גופה דר' יהודה לא משוה גיורת לשצויה דתנן ר' יהודה אומר צצויה
שנפדית הרי היא צקדושתה משמע צצהך מודה לתנא קמא ואמר
ר"י דמתני' אחי ליה שפיר דמודה

בגיורת שאין לה קנס דודאי היא
צחוקת צעולה שנבעלה צעוד שלא
היה דעתה להתגייר ואפילו אס היה
דעתה להתגייר משהיתה צת שלס
שנים ויוס אחד מ"מ לא מנטרא
נפשה כיון דאינה ראויה להתעבר
אצל מהך דלריכה להמתין שלשה
חדשים אף על גב דדעתה לאיגיורי
ומנטרא נפשה אפילו הכי קאמר
לריכה להמתין ג' חדשים דאי אפשר
לשמור עצמה מן העובדי כוכבים
כ"ש צצויה שהיא מסורה ציוס:
רבי יהודה אומר דיה שעתה.

פירש הקונטרס כיון דליכא
מעט לעת מפקידה לפקידה נמי לא
גזר רבנן ורבי יוסי דקאמר ומטמאה
מעט לעת לאו דוקא מעט לעת
אלא כלומר צתורת מעט לעת מטמאה
משנתגיירה: **שבוייה מנטרא**
נפשה. וא"כ והא צקטנה נמי מיירי
דלא מנטרא נפשה דהא אינה יודעת
לשמור עצמה וקאמר ר"י דבקדושתה
קיימא דקמני צמתני ימירה מצת ג'
שנים ויוס אחד וי"ל דקטנה לגמרי
אינה מוסרת עצמה לציאה ושהיא
מוסרת עצמה לציאה קמא היא צת
דעת וידעת לשמור עצמה:

צריכות להמתין שלשה חדשים
דברי ר' יהודה. משמע
דאפי' צקטנה שאינה ראויה להתעבר
קאמר רבי יהודה דלריכה להמתין
מדקאמר ימירות מצנות ג' ויוס אחד
דגזר קטנה אטו גדולה וקשה לר"י
ולרבינו תם דתניא צצחולן (יבמות דף
מז: טס) הרי שהיתה רדופה לילך לבית
אציה או קטנה כו' כריכה להמתין ג'
חדשים דברי ר"מ ר' יהודה מתיר
ליארס ולינשא מיד אלמא לא גזר רבי
יהודה קטנה אטו גדולה וכ"כ דוקא
בגיורת ומשוחרכת ושצויה גזר טפי
וחדא

כדי להזמין בין זרע הנורע בקדושה לשנורע שלא בקדושה זה אין נראה דהא לרבא דמפרש התם לעיל⁴ טעם דלריכות להמתין גזירה שמא
ישא אחותו מאביו ויבס אשת אחיו מן אמו כו' טפי אית לן למיגזר בקטנה צה ישראל דשיין צה כל הנהו דמפרש התם אצל בגיורת
ושצויה ומשוחרכת לא שייך שמא ישא אחותו מאביו ועוד דשמואל אית ליה סברא איפכא מדר' יהודה דהא שמואל קאמר צס"פ ד' אחין
(סג דף לו: טס) דכוון לריכות להמתין ג' חדשים חוץ מגיורת ומשוחרכת קטנה אצל קטנה צה ישראל כריכה להמתין אלמא בקטנה צה ישראל
גזר קטנה אטו גדולה ובגיורת ומשוחרכת לא גזר והיינו איפכא מדרבי יהודה ועוד לשמואל צשלמא בקטנה צה ישראל סבר כר"מ אלא
בגיורת כמאן לא כרבי יהודה ולא כר' יוסי דלרבי יהודה בין קטנה בין גדולה כריכה להמתין ולרבי יוסי אפי' גדולה אינה כריכה להמתין
ומיהו למאי דמוקי להך דהכא צשראוה שנבעלה אחי שפיר כר' יהודה ומינין למימר דדוקא צבראוה שנבעלה קאמר ר' יהודה דגורי' קטנה
אטו גדולה אצל אותה שאינה ודאי צבעלה לא ולפי לשון אחרון דהתם לא קשה כלל אע"ג דשמואל איפכא מדרבי יהודה כיון דאין הטעם
משום⁵ דגזרינן קטנה אטו גדולה דאפילו בגדולה נמי שרי לפי שמתהפכת ואורי' דכס"פ ד' אחין (ג"ז טס לה). מייתי הך ברייתא דהכא
ול"ג צה ימירות מצנות ג' ויוס אחד וצתוספתא נמי ל"ג ליה ולפי זה יחא דמיירי בגדולה אצל בקטנה מודה דאין כריכה להמתין
דקאמר צברייתא דרדופה והשתא שמואל בגיורת כר' יהודה וצבת ישראל כרבי מאיר ואפשר דבגיורת קטנה מודה ר' מאיר דאין כריכה
להמתין וללשון אחרון דהתם דאמר שמואל כולן כריכות להמתין חוץ מגיורת ומשוחרכת גדולה וקטנה צה ישראל אינה כריכה להמתין צנות
משום דזנות דקטנה לא שכיח אצל צנשוואין גזר קטנה אטו גדולה וסבר דבגיורת כרבי יוסי וצבת ישראל כר"מ דגזר קטנה אטו גדולה
וס"ל דדוקא צנשוואין גזר ר"מ ושמא צנשוואין מודה ר' יוסי לר"מ ומיהו צנות ודאי פליג דהא שרי אנוסה ומפוחה אפילו גדולה ואית
דגרסי צברייתא דרדופה ר' יוסי צמקוס ר' יהודה וסס פירשנו: **א' חבי מ"ט דר' יוסי.** תימה לר"י דמשמע דמשום דלוקימנא צבראוה
שנבעלה הוה דקשיא ליה מאי טעמא צלאו הכי נמי תיקשי ליה צברייתא דרבי יוסי דמייתי לקמן דאנוסה ומפוחה ולפי הסוגיא נראה דזה
המקשה עצמו הוה דמייתי לה ומיהו י"ס דגרסי צסמוך א"ל אציי צשלמא גיורת כיון דדעתה לאיגיורי כו' ולפי גירסא זו אחי שפיר שזה
המקשה לא ידע צברייתא דמייתי לקמן דאציי הוה דמייתי לה וכן הוה גירסא צשילהי ד' אחין (ג"ז טס):

אמר רבה קסבר רבי יוסי בוי. אליצא דרבי יוחנן משני דלדידיה דמפרש טעמא דר' יהודה שלא יהא חוטא נשכר לא קשיא מידי
[ומיהו רבה לא קאמר אלא דלמא]: **אשה מונה מתהפכת.** ומהשתא לא קשה אנוסה ומפוחה ומיהו יוצאה בשן ועין מודה
רבי יוסי דלריכה להמתין לדותה למה תהספך: **הבא על בתו.** למאי דמוקי מתני' צפרק בן סורר (פנהדרין דף עג: טס) צמפותה
צריך לאוקמה צשבא עליה וצברה כדפרישית לעיל: **ועל בת אשתו.** הוה מזי למימני אשת אביו וכלתו דהא חשיב נמי עריות דעל
די קדושין אלא תנא ושייר: **חדא במלקות וממון.** לעיל⁶ פירשתי למה לא יליף רשע רשע תימה דצריש החובל (ב"ק דף פג: טג) פריך הא
מיבעי ליה קרא ללא תקחו כופר ללא תשקול ממינה ממונה ותקטליה ומשני הוה מכדי רשעתו נפקא הוה ליה למימר הוה מלא יהיה
אסון נפקא כדדי רשעתו אלא למלקות וממון וי"ל דהתם טעי כי היכי דטעי הכא מעיקרא לומר דמכדי רשעתו נפקא מיתה וממון [והא
ללא פריך האי צמלקות וממון כתיב לא חס להקשות משום דהוי מזי לשנויי מלא יהיה אסון נפקא] אי נמי לסימנא צעלמא נקטיה התם:
וחדא

בז א מיי פ"א מהל' רואח ומטרת נפש הלכה ד סמג לארין קס"א:
ג ב מיי פ"ה שם הל' א סמג לארין קס"ב:
ג ג מיי פ"ה שם הל' ח סמג עשין ע"ח:
ד מיי פ"ו מהל' סנהדרין הלכה ד סמג עשין ק"ג:
ה מיי פ"ט מהל' רואח הלכה ג סמג עשין ע"ח:
ו מיי פ"א מהל' עשין ק"ג י"ג סמג עשין קכ"ח:
ז מיי פ"ה מהלכות מוקד ממון הל' ד סמג עשין ס"ו:

מוסף רש"י

מן הצואר. גרין (סנהדרין וכו'). וממול עורף. מאחרי הפנים דכתיב וערפו, לשון עורף, מול הרוח את העורף. דייט אחורי לואר שרואין את העורף, ועורף הוא קטרייל שכנגד הפנים דכתיב (ירמיה לב) ופשו אלי עורף ולא פנים, אלמלא עורף להדי פנים (סנהדרין ג). שנאמר כל חרם בו' לא יפדה. מי שהיה רואי יחרם ויהיג אויבו ככלל פדיון (ש"ס וכו'). לפי שמצינו למומתים בידי שמים. כגון הלא דכתיב השור יסקל וגם צעליו יומת, והן מיתה ליכא למימר בידי אדם. הלא אמרינן בפ"ק דסנהדרין (טו:) מות יומת המכה רואח הוא, על רציחתו אמה הורגו ואי אמה הורגו על רציחת שורו (ש"ס וכו'). אלא מיתות חמורות שלא ניתנה שגגתן לכפרה. כגון מנגדף ומקלל אביו, דאש עשה בשוגג אינו בקרבן ולא בגלות (ש"ס). מיתות קלות. כלומר דקלות להן מילתא. שניתנה שגגתן לכפרה. כגון רואח דשגגתו גולה ועיניו ע"ז ומחלל שבת וזב על הערוה דשגגתו חטאת (ש"ס).

והדא במיתה ומלקות. ורצנן מלקות וממון ומיתה ומלקות תרוייהו נפקי מכדי רשעו דמשמע אס נמחייב צהדי מלקות מיתה או ממון משום רשעה אחת אמה ממייבו ואלע"ג דסמיך ליה ארבעים יכנו לא יוסף מ"מ אין לנו לומר דילקא ולא ימות כמו שלוקה ואינו משלם דאתגורי איתגור דכפרין צהשפריס (סנהדרין דף פ"א. וס) ואלע"ג דגזי ממון ומלקות אמרינן דקדון צממון אפילו ממנוא קולא הדס משום דחס רחמנא אמצולטי: **לא** תשקור ממונא מיניה ותפטריה מגלות. קשה לרש"י דל"ל קרא מנתא דצי חזקיה נפקא דלא חילקת צין שוגג למזיד וכי היכי דצממון לא תשקול מיניה ממנוא ותפטריה מקטלא אף שוגג לא תשקול מיניה ממנוא ותפטריה מגלות ואומר כ"י דלא שייך לאקשוי שוגג למזיד כי האי גוונא כיון שאין פדיון שניהם שה פדיון של מזיד לפוטרו ממיטה ופדיון של שוגג לפוטרו מגלות:

ואח"כ נמצא ההורג. צפירוש החומש פ"ה הך דרשה מואתה תבער דס הנקי ולא עיין כאן ומיהו יש לקיים פירושו דהך סוגיא דשמעתא דמוקמי' ואתה תבער להקיש שופכי דמים לעגלה ערופה אחת כמאן דאמר חנק חמור כדמוכח צפרק ד' מיתות (ש"ס דף נ"ג): דלמאן דאמר חנק קל יליף סייף צרוח מנקוס ינקס הלכך לדידה אייתר ואתה תבער לנערפה העגלה ואח"כ נמצא ההורג וקרא דולחץ לא יכופר דרשין ליה לכדבבא צ"ב צתרא דכריתות (דף נ"ו). דמיתין עגלה ערופה א"ע"פ שעבר יוה"כ עליה: **מה** לחץ בקופיין וממול עורף. וא"ת ממול עורף מנלן והא וערפו כתיב דמשמע עורף ממש ויש לומר דצ"ב עגלה ערופה (סוטה דף מ"ו): גמר עריפה עריפה מחטאת העוף: **הוקשו** שופכי דמים בו'. הוה מלי למימר להיטא למ"ד חנק חמור אלא למ"ד חנק קל בו': **ברור** ה' מיתה יפה. ומהאי טעמא לא הוה שמעינן מן האורא דאס יתחז סקין צלצו הוי נמי מיתה יפה: **לפי** שמצינו מומתים בידי שמים. דכתיב וגם צעליו יומת דע"כ לא צידי רואח קאמר דכתיב מות יומת המכה רואח הוא וגו' על רציחתו אמה הורגו בו' אלא ודאי צידי שמים ואף על גב דדרשין מיניה צפ"ק דסנהדרין (דף טו. וס) כמיתה צעלים כן מיתה השור היינו מדכתיב יומת ולא כתיב ימות וכ"ת כולה להכי הוה דאחא אס כן ליכתוב השור יסקל כצעלים ולשתוק אי נמי (וגם כצעליו יומת הלכך שמע מינה תרתי: **יבול** אף בידי אדם כן. יש תימה דהכי צעי למילף מיתה צידי אדם ממיטה צידי

לא תקחו כופר. משמע נמי אס תהרגו לא תעשנו ממון: **דאמר רחמנא**. שנויא הוה דמשנינן לאו לאשמעינן דלא תעביד ציה תרתי אלא לאשמעינן צמיוצ מיתה לצדה שלא יפדה צממון: **לא תקחו כופר לנוס**. קא ס"ד לא תעביד ציה תרתי להורג בשוגג גלות וממון: **וצריכי דאי אשמעינן מויד** דלא ליפרוק נפשיה צממון הוה אמינא משום דחמיר איסוריה אכל בשוגג ליפרוק נפשיה צממון מגלות: **ואי אשמעינן שוגג**. דמשום דאין צגלותו איבוד נשמה להכי לא לפטריה צממון אלא ליגלי: **אצל מויד**. משום איבוד נשמה אימור נישקול ממנוא ונקיים נפש צישראל: **כי אס צדס שופכו** ולא צפדיון ממון למה לי מלא תקחו כופר נפקא: **שאין פוטרינן אוסו**. לומר צבר נתכפר צעדו ספק שהעגלה מכפרת על הספק: **ואתה סעצר**. צמר עריפה כתיב: **מיסה יפה**. צסיף ומלך הסימנים שימות מהר: **כל חרס וגו'**. משמע לשון חייבי מיתות כמו וצח לאלהים יחרס (שמות כג): **ערבו עלי** ואלע"פ שערך אינו לפי דמים אלא לפי שנים לא אמר כלום דמעטיה קרא הכא. והאי חרס לשון הקדש הוה: **שדמיו קלוצין**. צמורה לפי שנים ולא דמי ערך יש לו: **למומתין צידי שמים**. כגון מי שהרג שורו את הנפש דכתיב ציה יומת' ולא מיתה צית דין דנפקא לן צסנהדרין (דף טו): מות יומת המכה רואח הוא (א) על רציחתו אמה הורגו ואי אמה הורגו על רציחת שורו והאי יומת צידי שמים: **יכול אף**. חייבי מיתות צ"ד יפרו צממון: **חרס מן האדם**. אדם שמחויב חרס: **אלא מיסוס חמורות שלא ניסנה שגגתן לכפרה**. כיון דקרא לא פריש כל מיתות מיסמייך אי שדיית הך חומרא דאין ממנו מלינו אמיתות חמורות ומלי נינהו כגון העושה צמורה כציו או גונב נפש מישראל שאין כפרה כמורה בשגגתו שאין כרת צדונו דליחייב חטאת בשגגתו: **מיסוס קלוס**. היינו כל מיתות האמורות בהן כרת על זדונו צלא התראה יש כפרה בשגגתו צחטאת כגון עבודת כוכבים ושבת ועריות וא"כ רואח שיש כפרה לשגגתו צגלות: **ולא ממילא**. שמעת לה מלא תקחו כופר הא גבי רואח כתיבא וניתנה כפרה לשגגתו ואשמעינן קרא שלא יליל את עצמו צממון ולמה לי מו כל חרס: **הי**

אם כופר יושת עליו יכול אף בידי אדם כן ת"ל חרם מן האדם לא יפדה ואין לי אלא מיתות חמורות שלא ניתנה שגגתן לכפרה מנין ת"ל כל חרם ולא ממילא מלא תקחו כופר שמעת מינה לא תשקול ממונא מיניה ותיפטריה כל חרם ל"ל אמר רמי בר חמא איצטריך ס"ד אמניא הני

שמים (ו) ותימין מהר"ס כיון דאיתקש מיתה שור למיתה צעלים נקיש נמי מיתה צעלים צעלים שעל ידי שור: **מיתות קלות שניתן שגגתן לכפרה** מנין. פי' צקונט' כגון עבודת כוכבים ושבת וגילוי עריות שניתן שגגתן לכפרה ע"י קרבן וכן רואח מיתה שגגתו לכפרה ע"י גלות וקשה דא"כ למסקנא אמאי איצטריך חרס וכל חרם ולא תקחו ג' קראי צלא תקחו כופר וחחרס סגי דחד לדרך עלייה וחד לדרך ירידה שניתן שגגתו לכפרה דהיינו מיתות קלות לפ"ה לכך נראה דמיתות קלות לא חשיב אלא הנהו מיתות חמורות שלא ינתן שגגתן לכפרה ע"י קרבן אלא על ידי גלות וה"פ דצרייתא אין לי אלא ואמו ומקלל אביו וצדק נפש ומגדף אליבא דרצנן דאמרי צכריתות (דף ג:) דאין מציא קרבן על שגגתו דכתיב לעושה צגגה פרט למגדף שאין צו מעשה ורואח ומיתות קלות כגון עבודת כוכבים ושבת ועריות דיש בהן כרת ומציא קרבן על שגגתן ופריך ולא ממילא שמעת מינה מלא תקחו כופר ומהתם שמעינן כל מיתות חמורות ולמה לי קרא למיתות חמורות אכל למיתות קלות ודאי לריך קרא ומשני דאיצטריך תרי קראי למיתות חמורות חד לדרך עלייה שלא ינתן שגגתו לכפרה כלל וחד לדרך ירידה שניתן שגגתו לכפרה על ידי גלות קשה לרש"י דמאי איצטריך קרא לחייבי מיתות קלות כגון עבודת כוכבים ושבת ועריות דמה שייך שם כופר למ"ד כופר היינו דמי צוק ותיך דרבי ישמעאל צנו של רבי יוחנן צן צרוקה לטעמיה דאמר צפרק שור שגג ד' וה' (צ"ק דף מ.) ונתן פדיון נפשו דמי מויק: **הני**

(א) צ"ק פג. (ב) ודנפקא לן ממנא דכי חוקיה דלא חילקת בין שוגג למזיד למאי דס"ד השתא דצעי למימר קרא לא תשקול מיניה ממונא ומיחייבה. ת"י. (א) סוטה מו. (ד) סנהדרין נג. (ס) שם דף מה. פסחים עה. (צ"ק נא. סוטה ט:.) (י) ערכין ו. (י) שמות כא. (ח) נזמדר לה. (ט) ווע"ע מוס' לעיל לב. ד"ה וז"ל. (י) ס"א ליכתוב וגם צעליו יומת ומו לא, (ז) ת"י כ"י.

תורה אור השלם

1. ולא תקחו כפר לנפש רצח אשר הוא יִשָּׁע למוות כי מות יומת. במדבר לה לא
2. ולא תקחו כפר לנפש אל עיר מקלטו לשוב לִשְׁבֵט אֲרָצְךָ עד מות הבחן. במדבר לה לב
3. ולא תחניפו את אֲרָצְךָ אֲשֶׁר אַתְּמָה בָּהּ כִּי הָרָם הוּא יִחַיֶּנָּה אֶת אֲרָצְךָ וְלֹאֲרָץ לֹא יִכְפֹּר לָבָד אֲשֶׁר יִשְׁקֶה בָּהּ כִּי אִם בְּדַם שִׁפּוֹ: במדבר לה לג
4. וְאִתָּה תִּבְעֵר הָרָם הַקָּדִי מִקְרָבָה כִּי יִשְׁעָה הַיָּשׁוּר בְּעֵינָיִךָ: דברים כא ט
5. לא תקח ולא תטר את בני עמך וְאִהְבָתָ לְרֵעֶךָ כַּמִּוֶּלֶד אֲבִי יְיָ: ויקרא ט יח
6. כל חָרָם אֲשֶׁר יִחַרְם מִן הָאֱדָם לֹא יִפְדֶּה מוֹת יוֹמָת: ויקרא כו כט
7. אם כִּפֵּר יוֹשֵׁת עֲלָיו וְנָתַן פְּדִין נִפְשׁוֹ כַּכֹּל אֲשֶׁר יוֹשֵׁת עֲלָיו: שמות כא ל